

Dijital Platformlarda Derinlik Kaybı ve Aile Dinamikleri: TikTok’a Yönelik Çoklu Durum Çalışması

The Loss of Depth on Digital Platforms and Family Dynamics: Multiple Case Study of TikTok

Simge Yılmaz*^{ID}

Öz

Bu çalışma, sosyal medya platformlarının aile içi iletişim ve medya etkileşimi üzerindeki etkisini incelemektedir. Çalışmada, gazetecilik bağlamında derinlik ilkesiyle başlayan analiz, TikTok üzerinden yayılan içeriklerin aile dinamiklerine nasıl etki ettiğini ortaya koymaktadır. George Floyd protestoları, COVID-19 pandemisi, Ukrayna-Rusya savaşı, İran’daki kadın hakları protestoları ve Türkiye’deki deprem gibi kriz odaklı beş örnek olay üzerinden yürütülen içerik analizleri, TikTok’un bireysel tənıklıklı ön plana çıkararak güçlü bir araç olduğunu göstermektedir. Ancak aynı zamanda platform, bağlamsal eksiklikler, sahte içerikler ve doğrulama yetersizlikleri nedeniyle medya tüketiminin yüzeyselleşmesine ve bilgi kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. Bu durum, özellikle çocuklar ve ergenler gibi savunmasız grupların medya ile etkileşiminde kritik bir kırılmaya yol açmakta; ebeveynlerin içerik denetimi ve yönlendirme kapasitesini sınırlandırmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın kavramsal çerçevesi; gazetecilikte derinlik ilkesi, kriz haberciliği, dijital medya ekolojisi, medya okuryazarlığı ve dijital ebeveynlik yaklaşımlarının kesişiminde yapılandırılmıştır. Çalışmanın temel amacı, TikTok’un hızlı medya akışı içinde aile içi iletişimi nasıl etkilediğini, bilgi güvenliği ve medya okuryazarlığı çerçevesinde ortaya koymaktır. Bulgular, dijital medyada yüzeysel içerik artışının aile bireyleri arasında bilgiye dayalı çatışmaları artırdığını, ebeveynlik rollerinde belirsizlik yarattığını ve kuşaklar arası dijital farkın derinleşmesine neden olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda çalışma, dijital platformların aile yaşamına entegrasyonunda etik, pedagojik ve bilişsel sınırların yeniden tanımlanması gerektiğini vurgulayarak literatüre özgün bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Ebeveynlik, Kriz Haberciliği, TikTok ve Aile, İçerik Derinliği.

Abstract

This study examines how social media platforms shape intra-family communication and media interaction. The analysis begins with the erosion of the principle of depth in journalism and explores how the spread of content via TikTok has influenced family dynamics. Content analyses of five crisis-oriented case studies—namely the George Floyd protests, the COVID-19 pandemic, the Ukraine-Russia war, women’s rights protests in Iran, and the earthquake in Turkey—demonstrate that TikTok is a powerful medium for highlighting individual testimonies. However, due to contextual deficiencies, misinformation, and a lack of verification mechanisms, the platform also contributes to the superficiality of media consumption and the decline of information quality. This situation creates a critical rupture in media engagement among vulnerable groups, especially children and adolescents, and limits parents’ ability to monitor and guide their children’s exposure to content. Within this framework, the study’s conceptual foundation is structured at the intersection of the principle of depth in journalism, crisis journalism, digital media ecology, media literacy, and digital parenting. The main objective of the study is to reveal how TikTok’s rapid flow affects intra-family communication, within the framework of information security and media literacy. Findings indicate that the rise of superficial digital content exacerbates knowledge-based conflicts among family members, creates uncertainty about parenting roles, and deepens the intergenerational digital divide. In this context, the study offers an original contribution to the literature by emphasizing the need to redefine ethical, pedagogical, and cognitive boundaries in the integration of digital platforms into family life.

Keywords: Digital Parenting, Crisis Journalism, TikTok and Family, Content Depth

* Sorumlu yazar & Corresponding author & İstanbul Gelişim Üniversitesi simgeurganci@gmail.com

Araştırma Makalesi & Research Article & Benzerlik / Similarity: 4

Başvuru & Submitted: 17 Ekim 2025 & Kabul & Accepted: 4 Nisan 2026

Atıf & Citation: Yılmaz, S. “Dijital Platformlarda Derinlik Kaybı ve Aile Dinamikleri: TikTok’a Yönelik Çoklu Durum Çalışması”, *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 25 (2026): 1-26.

Published by International Journal of Social and Educational Sciences, İstanbul, Türkiye

This is an open-access article under the CC BY -NC 4.0 license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

Giriş

Dijitalleşmenin medya üretim ve tüketim biçimlerinde köklü dönüşümler yarattığı günümüzde, sosyal medya platformları yalnızca bireylerin gündelik iletişim araçları olmaktan çıkmış, aynı zamanda haber üretimi, kriz anlatısı ve toplumsal bilinç inşası süreçlerinde başat aktörler hâline gelmiştir (Hermida, 2010). Bu dönüşüm, yalnızca gazetecilik pratiklerini değil; aynı zamanda bilgiye erişim biçimlerini, toplumsal olaylara verilen tepkileri ve aile yapıları içinde kurulan medya temelli etkileşimleri de yeniden şekillendirmektedir. Özellikle TikTok gibi hızlı tüketim odaklı platformlar, geleneksel habercilik ilkeleriyle –özellikle de derinlik ilkesiyle– önemli ölçüde çatışmakta; kısa video formatı, algoritmik içerik dolaşımı ve duygu odaklı yapısıyla bilginin bağlamsal niteliğini zayıflatmaktadır (Newman, 2020).

Derinlik ilkesi, bir medya içeriğinin yalnızca "ne oldu?" sorusunu yanıtlamakla kalmayıp, "neden ve nasıl oldu?" sorularına da açıklık getirmesini; tarihsel, sosyopolitik ve kültürel bağlamı içselleştiren anlatı yapıları sunmasını gerektirir (Zelizer, 2017). Geleneksel medya, bu ilkeye bağlı kalarak, uzun biçimli haberler, araştırma dosyaları ve söyleşi türleriyle bilgiye katmanlı bir anlam kazandırma işlevi görmüştür (Hesmondhalgh, 2013). Oysa TikTok gibi platformlar, içeriklerin kısa süreli, görsel-işitsel yoğun ve viral potansiyelli biçimlerde dolaşıma girmesini teşvik ederek derinlik yerine dikkat ekonomisine dayalı üretim ilişkileri geliştirmiştir (Bucher, 2022). Bu dönüşümün en çarpıcı biçimde gözlemlendiği alanlardan biri, kriz anlarında yapılan medya içerikleridir. Kriz haberciliği, bilgi ihtiyacının yüksek, duygusal etkilenimin yoğun olduğu, kamuoyunun hızlı tepki verdiği dönemlerde üretilen içeriklerle ilgilidir (Pantti vd., 2012, s. 4-8). TikTok, bu dönemlerde bilgiye anlık erişim imkânı sunarken; doğrulama eksiklikleri, bağlam yoksunluğu ve etik sınırların silikleşmesi gibi sorunlar doğurmaktadır (Aydemir, 2024).

Bu çalışma, TikTok'un kriz dönemlerinde ürettiği içerikleri yalnızca gazetecilik ilkeleri açısından değil, aynı zamanda aile içi medya etkileşimi, dijital ebeveynlik ve değer aktarımı bağlamında ele almayı amaçlamaktadır. George Floyd protestoları, COVID-19 pandemisi, Ukrayna-Rusya savaşı, İran'daki kadın hakları protestoları ve 2023 Türkiye depremi gibi küresel/kamusal krizler çerçevesinde yürütülen analizler, TikTok'un yalnızca bir haber yayma platformu olarak değil, aynı zamanda bir anlam üretim ve yönlendirme mecrası olarak nasıl çalıştığını ortaya koymayı hedeflemektedir.

Araştırmanın özgünlüğü, TikTok gibi görsel-işitsel sosyal medya mecralarının yalnızca habercilikte değil, aynı zamanda aile yapılarında bilgi alışkanlıklarını ve kuşaklar arası medya ilişkilerini nasıl etkilediğine odaklanmasında yatmaktadır. Özellikle çocuklar ve gençler gibi savunmasız grupların medya tüketiminde karşılaştığı yüzeysel ve duygusal içerikler, aile içinde bilgiye dayalı çatışmalar yaratmakta; dijital ebeveynlik sorumluluğunu artırmakta, medya okuryazarlığını temel bir aile içi beceriye dönüştürmektedir. Bu bağlamda çalışma, hem gazetecilikte derinlik ilkesinin güncel medya ortamlarında nasıl aşındığını hem de bu aşınmanın aile iletişimi üzerindeki yansımalarını bütünlüklü olarak ele alarak literatüre disiplinlerarası bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Bu çalışmanın temel amacı, TikTok gibi sosyal medya platformlarının kriz dönemlerinde ürettiği medya içeriklerinin derinlik düzeyini incelemek ve bu içeriklerin aile içi iletişim dinamikleri üzerindeki etkilerini değerlendirmektir. Özellikle çocuklar ve gençler gibi yoğun TikTok kullanıcısı olan grupların, kriz temalı içeriklere nasıl maruz kaldığı ve bu maruziyetin aile içinde nasıl yorumlandığı, araştırmanın odak noktasıdır. Çalışma, gazetecilikte derinlik ilkesinin TikTok ortamında nasıl aşıldığını, içeriklerin bağlamsal ve etik değer taşıyıp taşımadığını sorgularken; aynı zamanda bu içeriklerin ebeveynlik pratiklerini, dijital yönlendirme süreçlerini ve aile içi bilgi paylaşımını nasıl etkilediğini de ortaya koymayı hedeflemektedir. Araştırma, dijital çağda medya tüketiminin yalnızca bireysel bir eylem değil, aynı zamanda toplumsal bir ilişki biçimi olduğunu savunmakta; TikTok gibi platformların aile kurumuna etkilerini medya etiği, medya okuryazarlığı ve dijital ebeveynlik gibi alt başlıklarda inceleyerek literatüre disiplinlerarası bir katkı sunmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda çalışma hem iletişim çalışmaları hem de aile sosyolojisi açısından TikTok'un çok katmanlı etkilerini anlamaya yönelik özgün bir bakış açısı geliştirmektedir.

Çalışma, nitel araştırma yöntemlerine dayalı olarak yapılandırılmıştır. Amaç, TikTok gibi sosyal medya ortamlarının gazetecilikte derinlik ilkesine etkilerini derinlemesine analiz etmek ve bu etkileri anlamlandırmaktır. Bu doğrultuda, vaka analizi (case study) yöntemi tercih edilmiştir. Yin'in (2014) belirttiği gibi, vaka analizi yöntemi, karmaşık sosyal olguların bağlam içinde ayrıntılı biçimde incelenmesine olanak tanır. Bu çalışma, TikTok'un kriz haberciliği bağlamındaki etkisini, seçilmiş beş toplumsal olay örneği üzerinden yürütülen örnek olay (case study) deseni kapsamında inceleyerek, medya içeriklerinin nasıl şekillendiğini ve hangi anlatı stratejileriyle sunulduğunu değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın evrenini, TikTok platformunda kriz dönemlerinde yayımlanan kamuya açık haber içerikleri oluşturmaktadır. Bu bağlamda, örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Dijital medya araştırmalarında sıkça başvurulan bu yöntem, belirli bir bağlamda en fazla bilgi sağlayabilecek, anlamlı ve temsil gücü yüksek örneklerin seçilmesine olanak tanır. Bu doğrultuda, beş farklı olay analiz birimi olarak belirlenmiştir: George Floyd Protestoları (2020), COVID-19 Pandemisi (2020–2022), Ukrayna-Rusya Savaşı (2022–), İran'daki Kadın Hakları Protestoları (2022), ve 2023 Türkiye Depremi.

Bu olayların seçilme gerekçeleri çok katmanlıdır. Her biri küresel ya da bölgesel ölçekte yoğun ilgi gören, yüksek görünürlüğe sahip kriz örnekleridir. Aynı zamanda, TikTok kullanıcılarının haber üretme, paylaşma ve yorumlama pratiklerinin açıkça gözlemlenebileceği dijital kamusal alanlar oluşturmuşlardır. George Floyd protestoları, platformun sosyal adalet ve polis şiddeti gibi siyasal içerikleri nasıl taşıyabildiğini; COVID-19 pandemisi ise sağlık krizlerinde bilgi paylaşımı ve dezenformasyonun nasıl iç içe geçtiğini göstermektedir. Ukrayna-Rusya savaşı, platformun savaş propagandası, yurttaş gazeteciliği ve travmatik içerik üretimi açısından sınırlarını zorladığı bir örnektir. İran'daki kadın hakları protestoları, özellikle TikTok'un ses, beden ve semboller

yoluyla direnişin dijital temsiline nasıl aracılık ettiğini ortaya koyar. Son olarak 2023 Türkiye depremi, platformun doğal afet dönemlerinde haberleşme, yardım çağrısı ve toplumsal dayanışma işlevlerine nasıl evrildiğini göstermesi açısından önemlidir. Bu örnekler, TikTok'un kriz dönemlerindeki habercilik potansiyelini, platformun algoritmik yapısının, kullanıcı etkileşimlerinin ve içerik üretim dinamiklerinin nasıl şekillendiğini anlamak açısından hem karşılaştırmalı hem de temsili bir çerçeve sunmaktadır.

Veri toplama sürecinde niteliksel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. TikTok platformunda, her bir vaka özelinde kullanılan etiketler (#GeorgeFloyd, #COVID19, #Ukraine, #MahsaAmini, #deprem gibi) üzerinden, videolar sistematik olarak incelenmiştir. Video seçiminde, platformun öneri algoritmasına bağlı kalmamak adına yeni kullanıcı hesapları üzerinden anonim taramalar yapılmış ve tarihsel kesitlere göre içerik arşivlemesi sağlanmıştır. Ayrıca içeriklerin kullanıcı etkileşim düzeyleri (beğeni, paylaşım, yorum) de dikkate alınmıştır.

Toplanan veriler, nitel araştırma yöntemlerinden tematik analiz yaklaşımı ile değerlendirilmiştir. Analiz süreci, (Braun & Clarke 2006) önerdiği altı aşamalı sistematik yapı doğrultusunda yürütülmüştür:

1. Veriyle Aşinalık: TikTok üzerinden seçilen 1000'e yakın video içeriği araştırmacılar tarafından birden fazla kez izlenmiş; videolarda kullanılan görseller, metinler, ses öğeleri ve hashtag'ler not edilerek genel anlatı yapısı üzerine ön gözlemler yapılmıştır.

2. İlk Kodlamaların Oluşturulması: MAXQDA nitel veri analiz programı kullanılarak her videoya ait açıklamalar, görsel semboller, ses tonları, video açıklamaları ve kullanıcı yorumları satır satır kodlanmıştır. Kodlar, hem içerik temalarına (örneğin: "yardım çağrısı", "siyasi eleştiri", "kişisel tanıklık") hem de anlatım biçimlerine (örneğin: "duygusal ton", "ironik anlatım", "bilgi verici yapı") göre sınıflandırılmıştır.

3. Temaların Belirlenmesi: Kodlar birleştirilerek, içeriğin anlatı derinliğini ve etik yeterliliğini tartışmaya açan kavramsal temalar oluşturulmuştur. Bu aşamada ortaya çıkan ana temalar şunlardır:

- Derinlik İlkesine Uygunluk
- Etik Riskler ve Dezenformasyon
- Bağlamsal Eksiklik ve Kopukluk
- Duygusal Etki ve Yüzeysellik
- Doğrulama Sorunları

4. Temaların Gözden Geçirilmesi: Her temanın altında biriken alt kodlar yeniden gözden geçirilmiş, benzer içerikler gruplanmış ve örtüşen temalar ayrıştırılmıştır. Örneğin, "travmatik görüntüler" kodu hem "duygusal etki" hem de "etik risk" teması altında değerlendirilmiştir.

5. Temaların Tanımlanması ve Adlandırılması: Her temaya ait içerikler örneklenilerek açık tanımlar oluşturulmuş; temaların hem içeriksel hem de biçimsel olarak neyi temsil ettiği ayrıntılı biçimde tarif edilmiştir.

6. Raporlama: Tematik yapı doğrultusunda her vaka özelinde bulgular yazılı olarak analiz edilmiştir. Temaların her biri hem metin içinde hem de grafiksel gösterimlerle desteklenmiş; içerik tiplerine göre yüzdelik dağılımlar, karşılaştırmalı açıklamalar ve alıntılarla bulgular temellendirilmiştir.

Bu analiz sürecinde yalnızca metinsel içerikler değil, TikTok videolarına özgü multimodal unsurlar da dikkate alınmıştır. Multimodal içerik analizi, görsel (video kompozisyonları, semboller, renk kullanımı), işitsel (arka plan müzikleri, konuşma tonu), ve metinsel (altyazılar, açıklamalar, etiketler) öğelerin birlikte anlam üretme potansiyelini değerlendirme amacıyla kullanılmıştır (Kress & Van Leeuwen, 2001). Özellikle videoların görsel-işitsel yapılarının anlatı derinliğine katkısı, bağlamsal bilgi üretip üretmediği, dramatik etki yaratıp yaratmadığı üzerinden analiz edilmiştir.

Analitik çerçeve olarak dijital habercilik ve medya etiği literatürü referans alınmıştır. McQuail (2010)'in medya içeriklerinde yüzeysellik eleştirisi, Castells (2012)'in bilgi sistemlerinin ağ yapısı içindeki dönüşümü ve Newman (2020)'in dijital haber tüketim kalıplarına dair çalışmaları, içeriklerin çözümlemesinde kuramsal dayanak oluşturmuştur. Bu yapı sayesinde hem TikTok içeriklerinin tematik derinliği hem de içerik üretim pratiklerinin medya etiğiyle ne ölçüde örtüştüğü sistematik ve somut biçimde değerlendirilmiştir. Araştırmanın geçerliliğini artırmak için veri triangülasyonu: Farklı vaka türlerinden veri toplanarak bulguların çeşitlendirilmesi sağlanmıştır. Güvenilirlik açısından, içerik kodlaması gerçekleştirilmiş ve kodlayıcılar arası uyum %87 olarak hesaplanmıştır. Bu oran, nitel araştırmalarda kabul edilen güvenilirlik düzeyinin üzerindedir.

Teorik Çerçeve

Bu çalışma, üç temel kuramsal eksen üzerine inşa edilmiştir: (1) Gazetecilikte Derinlik İlkesi, (2) Medya Ekolojisi Yaklaşımı ve (3) Dijital Ebeveynlik Kuramı.

- Derinlik İlkesi (McQuail, 2010; Zelizer, 2017):

Medya içeriğinin yalnızca yüzeysel olgularla değil, aynı zamanda tarihsel, sosyopolitik ve kültürel bağlamlarla bütünleşik bir şekilde sunulması gerektiğini savunur. Bu ilke, izleyicinin bilgiye eleştirel ve bütünlüklü şekilde yaklaşabilmesi için temel bir gazetecilik normudur. TikTok gibi platformlarda bu ilkenin ne ölçüde ihlal edildiği, çalışmanın sorguladığı temel problemlerden biridir.

- 2. Medya Ekolojisi Yaklaşımı (Castells, 2012):

Dijital medya ortamlarının yalnızca teknolojik araçlar değil, aynı zamanda düşünme biçimlerini, toplumsal ilişkileri ve kültürel kodları dönüştüren “ortamlar” olduğunu savunur. TikTok gibi platformlar, görsel-işitsel yoğunluk ve algoritmik akış yoluyla bireylerin bilgiyle ilişkisini yeniden biçimlendirmekte; bu da aile içi iletişimin niteliğini doğrudan etkilemektedir.

- 3. Dijital Ebeveynlik Kuramı (Livingstone & Helsper, 2008, s. 581-599):

Bu kuram, ebeveynlerin dijital dünyadaki risk ve fırsatları yönetme biçimlerine odaklanır. Medya içeriklerinin çocuklar üzerindeki bilişsel, duygusal ve sosyal etkileri, ebeveynlerin denetim, yönlendirme ve açıklama becerileriyle doğrudan ilişkilidir. TikTok'un kriz temalı içerikleri, dijital ebeveynliğin sınırlarını zorlamakta; doğrulama, sansür ve yönlendirme gibi sorumlulukları daha karmaşık hâle getirmektedir.

Bu teorik çerçeve aracılığıyla, TikTok'un kriz temalı medya içeriği üretme biçimi yalnızca gazetecilik normları açısından değil, aynı zamanda aile yapılarında bilgi dolaşımı, değer aktarımı ve medya okuryazarlığı açısından da disiplinlerarası bir bakışla değerlendirilmektedir.

1. Gazetecilikte Derinlik İlkesi ve Aile Dinamiklerinde Yansıması

Gazetecilikte derinlik ilkesi, medya içeriğinin yalnızca olaylara dair temel bilgileri aktarmakla kalmayıp, bu bilgileri tarihsel, kültürel ve sosyopolitik bağlam içinde çözümlleyen çok katmanlı bir anlatı sunmasını ifade eder. Bu ilke, izleyicinin içerikle kurduğu ilişkiyi yüzeysel olmaktan çıkararak, eleştirel düşünme, anlamlandırma ve bilinçli değerlendirme becerilerini destekler (McQuail, 2010; Zelizer, 2017). Derinlik, yalnızca bilginin miktarıyla değil, sunuluş biçimiyle; yani içerikteki bütünlük, bağlamsallık ve çok yönlülükle ilgilidir (Carlson, 2020).

Geleneksel medya, kurumsal denetim, editoryal süreçler ve mesleki etik ilkeler sayesinde derinlik üretiminde belirli bir standardı sürdürmüştür; özellikle uzun biçimli haberler, belgeseller ve araştırma dosyaları yoluyla katmanlı bilgi sunumu yapabilmektedir (Hesmondhalgh, 2013). Buna karşın, TikTok gibi hızlı tüketim platformları, içeriklerin büyük ölçüde görselliğe, duygusalığa ve kısa süreli dikkat çekiciliğe dayanması nedeniyle bu ilkeyi önemli ölçüde aşındırmakta; içeriği hız ve etkileşim odaklı bir yapıya indirmektedir (Abidin, 2020, s. 77-103). Bu dönüşümün yalnızca gazetecilik açısından değil, yapısı ve ev içi medya etkileşimi açısından da dikkate değer sonuçları vardır. TikTok gibi platformlarda derinlikten yoksun, duygusal yoğunluğu yüksek ancak bağlamsal açıklaması zayıf içeriklerin yaygınlığı, özellikle çocuklar ve gençler gibi medya okuryazarlığı gelişmekte olan bireyler üzerinde güçlü etkiler yaratmaktadır. Bu bireylerin sosyal olaylara dair bilgi edinme süreçleri, çoğu zaman eksik, çarpıtılmış ya da duygusal olarak yönlendirilmiş içeriklere dayanmakta; bu durum aile içinde kuşaklar arası bilgi uyuşmazlıklarına, iletişim kopukluklarına ve değer aktarımında bozulmalara yol açabilmektedir (Livingstone & Helsper, 2008, s. 581-599).

Derinlik kaybı, dijital medya ortamında yalnızca bireysel bir algı sorunu değil; aynı zamanda aile içi bilişsel eşitsizliklerin ve otorite krizlerinin tetikleyicisi hâline gelmektedir. Örneğin kriz dönemlerinde TikTok'ta yayılan yüzeysel ya da yanlış içerikler, çocukların korku, endişe veya öfke gibi yoğun duygularla karşı karşıya kalmasına neden olurken; ebeveynlerin bu içeriklere müdahale etme ya da doğru bağlamı sunma kapasitesi ise sıklıkla yetersiz kalmaktadır (Aydemir, 2024; Vosough vd., 2018, s. 146-1151). Bu bağlamda, derinlik ilkesinin ihmal edildiği medya ortamlarında dijital ebeveynlik, yalnızca teknik bir denetim sorunu değil, aynı zamanda pedagojik ve etik bir sorumluluk alanına dönüşmektedir.

Öte yandan, dijital medyada derinlik üretme potansiyelinin tamamen ortadan kalktığını söylemek yanıltıcı olacaktır. Podcast yayınları, dijital belgeseller ve uzun biçimli anlatılar gibi içerik türleri, kullanıcıya daha bütüncül ve analitik bilgi sunarak aile içinde birlikte öğrenme ve tartışma ortamları yaratabilir (Anderson, 2021). Ancak bu içeriklerin erişimi, TikTok'un yüzeysel ve popüler içerikleri kadar yaygın değildir; bu da ailelerin eleştirel medya içeriklerine ulaşımında sınıfsal, kültürel ve bilişsel eşitsizlikleri gündeme getirmektedir.

Sonuç olarak, gazetecilikte derinlik ilkesinin dijital medya ortamlarında aşınması, yalnızca haber üretim kalitesini değil, aile içi iletişim süreçlerini de doğrudan etkilemektedir. Bilginin bağlamdan koparıldığı, duygusal yoğunlukla paketlenildiği bir medya ortamında, aile bireylerinin ortak bilgi zemini oluşturması güçleşmekte; bu da hem kuşaklar arası medya çatışmalarını hem de dijital ebeveynlik yükünü artırmaktadır. Bu nedenle, derinlik ilkesinin yalnızca haberciliğe değil, aynı zamanda aile içi medya kültürüne ve toplumsal bilgi sağlığına yönelik bir norm olarak yeniden düşünülmesi gerekmektedir.

2. TikTok'ta Haberciliğin Dönüşümü ve Aile İçi Enformasyon Akışı

TikTok, özellikle genç kullanıcı kitlesi arasında hızla popülerleşen bir sosyal medya platformu olarak, günümüz dijital haber ekosisteminde önemli bir aktör haline gelmiştir. Görsel ve işitsel unsurların bir araya geldiği kısa videolar, kullanıcıların bilgiyi hızlı ve etkili bir şekilde almasına olanak tanımaktadır. TikTok'un algoritması, kullanıcıların ilgi alanlarına göre içerikleri ön plana çıkararak haberlerin geniş kitlelere ulaşmasını sağlamaktadır (Anderson, 2021). Ancak, haber kaynaklarının doğruluğu ve içeriğin güvenilirliği konusunda önemli endişeler söz konusudur. Platformun eğlence odaklı doğası, haberlerin bağlamından koparılmasına ve yüzeysel kalmasına neden olabilmektedir (Awanda vd., 2024, s. 66). Buna rağmen, TikTok habercilikte yenilikçi bir araç olarak değerlendirilebilmektedir. Özellikle haber kuruluşlarının platformu kısa ve bilgilendirici içerikler üretmek için etkin biçimde kullanması, dijital habercilikte yeni bir iletişim stratejisinin doğmasına neden olmuştur (Westlund & Ekström, 2018). Ayrıca kriz anlarında TikTok, anlık bilgi paylaşımı ve farkındalık yaratma açısından etkili bir araç işlevi görebilmektedir. Örneğin, deprem, pandemi gibi acil durumlarda, kullanıcılar tarafından paylaşılan kısa videolar aracılığıyla sahadaki duruma dair hızlı ve doğrudan bilgiler yayılabilmektedir (Koçyiğit, A., 2024, s. 71). Bu noktada, TikTok'un yalnızca bireysel kullanıcıları değil, aynı zamanda aile birimlerini de etkilediği görülmektedir. Özellikle genç bireylerin maruz kaldığı haber içerikleri, aile içinde bilgi akışını ve medya okuryazarlığı düzeyini doğrudan etkileyebilmektedir. Gençlerin platformda karşılaştığı içerikleri aile üyeleriyle paylaşması, dijital haberlerin aile içi iletişimde bir etkileşim nesnesine dönüşmesine yol açmaktadır (Livingstone ve Blum-Ross, 2020). Bu bağlamda TikTok, dijital medyanın aile dinamikleri üzerindeki dönüştürücü etkisinin bir örneğini sunmaktadır. Ancak, ebeveynlerin dijital medya içeriklerinin doğruluğunu denetleme kapasiteleri sınırlı kaldığında, yanlış bilgilendirme olgusu aile içi bilgi paylaşımında da tehdit oluşturabilmektedir (Pew Research Center, 2023).

Hızlı ve kısa formatlar, dijital çağda haberciliğin önemli bir unsuru haline gelmiştir. Kullanıcıların dikkat sürelerinin azalması ve hızlı bilgiye olan talep, kısa videolar ve mikro içeriklerin popülerliğini artırmıştır (Newman, 2020). Bu formatlar, özellikle sosyal medya platformlarında haberlerin viral hale gelmesine olanak tanımaktadır. Ancak, kısa formatlar genellikle derinlemesine analiz ve bağlamsal bilgiden yoksundur. Bilginin özetlenmesi sırasında önemli detaylar atlanabilir ve bu durum yanlış anlamalara yol açabilmektedir. Habercilikte etik ve doğruluk ilkeleri, kısa formatlarda daha fazla risk altındadır (Edson & Tandoc, 2019, s. e12724). Öte yandan, doğru stratejilerle kullanıldığında kısa formatlar, özellikle kriz anlarında ve acil durumlarda hızlı bilgi akışı sağlamak için güçlü bir araç olarak işlev görebilmektedir.

Sonuç olarak, TikTok gibi kısa formatlı içeriklere odaklanan sosyal medya platformları, habercilikte etkili araçlar olarak öne çıkmakta; ancak bu araçların güvenilir ve etik habercilik ilkelerine uygun kullanılması büyük önem taşımaktadır. Aynı zamanda, genç kullanıcıların bu içeriklere yoğun maruziyeti, aile içi iletişim, bilgi paylaşımı ve medya okuryazarlığı süreçlerini dönüştürmekte; bu durum, dijital medya ve aile çalışmaları literatüründe giderek daha fazla önem kazanan bir araştırma alanını ortaya koymaktadır.

3. Gazetecilikte Derinlik İlkesi ve Aile Dinamiklerinde Yansıması

TikTok gibi kullanıcı üretimli içeriklere dayalı dijital platformlarda, haberlerin doğruluğu ve etik sunumu giderek daha karmaşık bir hale gelmektedir. Özellikle algoritma temelli içerik sunum mekanizmaları, popülerliği öne çıkarırken bilgi doğruluğunu ikinci plana atabilmektedir (Aydemir, 2024). Bu yapı, kullanıcıların ilgi alanlarına göre içerikleri filtrelerken doğruluğu teyit edilmemiş bilgilerin yayılmasına olanak tanımakta; bu da dijital habercilikte bilgi kirliliği ve güven sorunu yaratmaktadır (Gottfried, Barthel, & Mitchell 2023).

TikTok'un kısa video formatı, içerik üretiminde hız ve dikkat çekiciliği ön plana çıkarırken, habercilikte temel etik ilkeler olan doğruluk, tarafsızlık ve bağlam bilgisi sıklıkla ihmal edilmektedir. Özellikle genç kullanıcılar arasında yaygın olan clickbait (tık tuzağı) yöntemleri, dikkat çekici ancak yanıltıcı başlık ve görseller aracılığıyla kullanıcıların içeriğe yönlendirilmesini amaçlamaktadır. Bu tür stratejiler, yalnızca bilgiye erişimi manipüle etmekle kalmaz; aynı zamanda yanlış veya bağlamından kopuk bilgi parçalarının yayılmasını hızlandırarak dezenformasyon riskini artırır (Vosough vd., 2018, s. 146-1151).

Dezenformasyon, dijital medya ortamlarında yalnızca bireyleri değil, aynı zamanda aile birimlerini de doğrudan etkilemektedir. Genç bireylerin maruz kaldığı yanıltıcı içeriklerin, aile içinde sorgulanmadan aktarılması, kuşaklar arası bilgi güvenliği açısından risk oluşturur. Ebeveynlerin dijital medya okuryazarlığı seviyesinin düşük olduğu durumlarda, yanlış bilgiye dayalı aile içi iletişim, özellikle kriz anlarında toplumsal kaygının yayılmasına neden olabilmektedir (Livingstone & Haddon, 2008, s. 314-316). Bu bağlamda, TikTok üzerinden yayılan içeriklerin doğrulanabilirliği yalnızca bireysel bilgi güvenliği açısından değil, aynı zamanda ailevi ve toplumsal düzeyde bilgi sağlığı açısından da önem arz etmektedir.

Bulgular ve Tartışma

Vaka İncelemeleri (Case Studies)

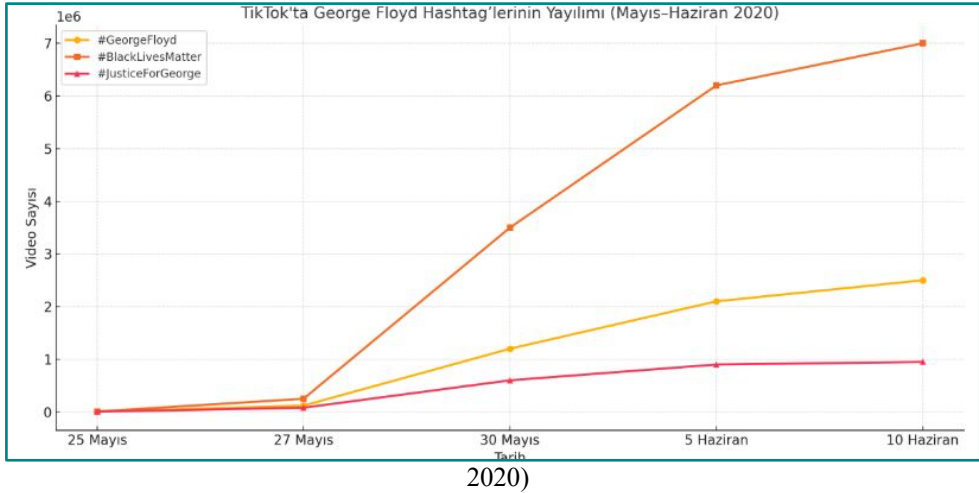
TikTok üzerinden yayılan önemli haber örnekleri;

George Floyd Protestoları (2020)

George Floyd'un polis tarafından öldürülmesinin ardından ABD genelinde başlayan protestolar, TikTok'ta geniş yankı bulmuştur. Heavy.com (2020), George Floyd'un ölümüne tepki olarak bir Carolina gencinin TikTok üzerinden yayımladığı videonun hızla viral hale geldiğini rapor etmektedir.

Bu vaka, TikTok'un bireysel aktivizm ve sosyal adalet hareketlerinde bir platform olarak nasıl etkili kullanılabileceğini göstermektedir. Protestolar sırasında anlık görüntülerin paylaşılması, geleneksel medyanın gözden kaçırdığı olayları belgeleyerek uluslararası kamuoyunda yankı uyandırmıştır. Ancak, derinlik ilkesi açısından değerlendirildiğinde, bu videoların bağlamdan kopma riski bulunmaktadır. Anlık müdahaleler ve kısa süreli içerikler, olayların tarihsel ve toplumsal bağlamını yeterince aktaramayabilir. Bunun yanı sıra, sahte içeriklerin yayılması ve algoritmaların bazı içerikleri bastırdığı iddiaları, TikTok'un gazetecilikteki güvenilirlik sorunlarını ortaya koymaktadır.

Grafik 1. TikTok'ta George Floyd Protestolarına İlişkin Etiket Etkileşimleri (Mayıs-Haziran 2020)

(Veriler, TikTok'da #GeorgeFloyd, #BlackLivesMatter ve #JusticeForGeorge etiketleriyle Mayıs-Haziran 2020 arasında paylaşılan videolardan sayısal etkileşim bilgileri alınarak oluşturulmuştur.)

Grafikte, TikTok platformunda George Floyd'un ölümü sonrasında öne çıkan üç ana etiketin (#GeorgeFloyd, #BlackLivesMatter ve #JusticeForGeorge) etkileşim dinamikleri, Mayıs-Haziran 2020 tarih aralığında incelenmiştir. Bu etiketler, dijital mecralarda oluşan küresel farkındalığın ve dijital aktivizmin önemli göstergeleri olarak öne çıkarken, aynı zamanda aile içi iletişim ve toplumsal değer aktarımı bağlamında da önemli etkiler yaratmıştır.

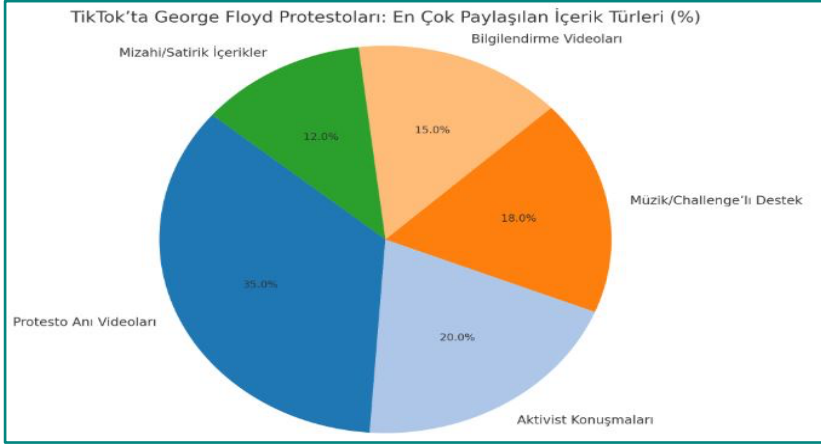
#GeorgeFloyd etiketi, 25 Mayıs 2020’de meydana gelen olayın hemen ardından sınırlı bir kullanıma sahipken, 27 Mayıs itibarıyla içerik sayısında ani bir artış göstermiştir. Bu artışın temelinde, olayın video görüntülerinin hızla yayılması ve Minneapolis’te başlayan kitlesel protestoların dijital ortama taşınması yer almaktadır. Aynı dönemde, #BlackLivesMatter etiketi kolektif direnişi simgelerken; #JusticeForGeorge etiketi, bireysel adalet çağrısını öne çıkarmıştır. Bu etiketlerin farklı kullanımları hem bireysel hem de toplumsal hafızada farklı düzlemlerde yer edinmiştir. Bu dijital tepkiler yalnızca birey düzeyinde değil, aynı zamanda aile içinde bilgi paylaşımı, değer aktarımı ve politik farkındalık gelişimi açısından da kritik etkiler yaratmıştır. Özellikle genç bireylerin TikTok üzerinden bu tür içeriklerle yoğun şekilde karşılaşması, ev içi iletişimde yeni bir etkileşim alanı doğurmuştur. Örneğin, genç kullanıcıların bu içerikleri ebeveynleriyle paylaşması veya bu konular hakkında tartışma başlatması, aile bireyleri arasında toplumsal adalet, ırkçılık ve insan hakları gibi temalar üzerinde yeni bir farkındalık düzeyi oluşmasına yol açmıştır. Bu bağlamda TikTok, sadece bir haberleşme ve protesto mecrası değil; aynı zamanda kuşaklar arası diyalogların ve değer müzakerelerinin dijital zemini haline gelmiştir.

30 Mayıs- 5 Haziran arası dönemde, #GeorgeFloyd etiketi yaklaşık 7 milyon video paylaşımıyla zirve noktasına ulaşırken, #BlackLivesMatter da benzer şekilde 5 milyonu aşan etkileşim almıştır. Bu yükseliş yalnızca kamuoyunun dijital tepkisini değil; aynı zamanda bireylerin ve ailelerin toplumsal olaylara bakışını yeniden inşa etme sürecini de temsil etmektedir. Dijital ortamlarda maruz kalınan bu tür yoğun içerikler, ebeveynlerde kaygı, koruma arzusu veya eğitici yaklaşım geliştirme gibi farklı tepkiler doğurabilirken; genç bireylerde ise kimlik gelişimi, adalet duygusu ve sivil bilinçlenmenin dijital ortam üzerinden şekillenmesini sağlamaktadır.

5 Haziran sonrasında etiketlerin kullanımında gözlemlenen yavaşlama, protestoların fiziksel alandaki şok etkisinin azalmasıyla birlikte dijital alanda da bir denge sürecine girildiğini göstermektedir. Ancak bu dönemde dahi, özellikle #BlackLivesMatter etiketi üzerinden dijital aktivizmin sürdürüldüğü ve toplumsal bellekte kalıcı bir iz bıraktığı görülmektedir. #JusticeForGeorge etiketi ise daha sınırlı bir etkileşim düzeyinde kalmış; ancak bireysel adalet talebini merkeze alarak, aile içinde özellikle olayın hukuki yönüyle ilgili sorular ve tartışmaların önünü açmıştır.

Sonuç olarak, TikTok’un toplumsal hareketlerin yayılımındaki rolü yalnızca kitlesel farkındalık düzeyinde kalmamakta; aynı zamanda aile içinde gündelik hayatla kesişen etik, politik ve insani konuların konuşulmasını mümkün kılan bir dijital platforma dönüşmektedir. Bu durum, dijital haberciliğin yalnızca bireysel değil, mikro-toplumsal (örneğin aile) düzeyde de dönüşüm yaratabileceğini ortaya koymaktadır.

Grafik 2. George Floyd Protestoları Süresince Tiktok'ta Paylaşılan İçerik Türlerinin Yüzdelik Dağılımı

(George Floyd protestoları döneminde TikTok'da en çok izlenen 250 video içerik analizine tabi tutulmuş, içerik türleri tematik kodlama ile sınıflandırılmıştır.)

Grafikte, TikTok platformunda George Floyd protestoları sürecinde en çok paylaşılan içerik türlerinin yüzdelik dağılımı sunulmaktadır. Bu dağılım, yalnızca kriz anlarında dijital medya kullanıcılarının tercih ettiği içerik biçimlerine değil, aynı zamanda bu içeriklerin aile içi değer aktarımı, medya okuryazarlığı ve kuşaklar arası iletişim üzerindeki etkilerine de ışık tutmaktadır. Bu çerçevede, TikTok'un yalnızca bir eğlence mecrası değil; aynı zamanda habercilik, dijital aktivizm ve kamusal ifade alanı işlevi gören çok katmanlı bir medya platformuna dönüştüğü görülmektedir.

Verilere göre, “Protesto Anı Videoları” %35 ile en yaygın içerik türüdür. Bu durum, kullanıcıların TikTok'u doğrudan tanıklık aracı olarak kullandığını ve “görgü tanıklığı gazeteciliği” (witness journalism) pratiği içinde içerik ürettiğini göstermektedir. Bu içerikler, yalnızca olay yerinden aktarılan görüntülerle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda aile içinde olayların nasıl algılandığını ve değerlendirildiğini etkileyen güçlü duygusal anlatılar sunar. Özellikle genç kullanıcılar tarafından paylaşılan bu içerikler, ebeveynlerin ve aile büyüklerinin konuya dair tutumlarını sorgulamalarına ve toplumsal olaylara yönelik farkındalık düzeylerinin yeniden şekillenmesine neden olabilmektedir. İkinci sırada, %20 oranla yer alan “Aktivist Konuşmaları”, TikTok kullanıcılarının bireysel ya da kolektif politik söylemlerle kamusal alanı dijital düzleme taşıdıklarını ortaya koymaktadır. Bu konuşmalar, sadece dijital aktivizm değil; aynı zamanda ev içi politik diyalogların tetikleyicisi hâline gelmiştir. Genç bireylerin platformda karşılaştığı bu içerikler, aile içinde toplumsal adalet, eşitlik ve hak arayışı gibi değerlerin tartışılmasına öncülük etmiş ve kuşaklar arası bakış açılarında dönüşümlere zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda, Habermas'ın kamusal alan kuramı, artık aile salonlarında yankı bulan dijital kamusal alanlarla yeniden tanımlanmaktadır.

“Müzik/Challenge'la Destek” türündeki içerikler %18 oranındadır. Bu oran, TikTok'un eğlence temelli algoritmasının, protesto içerikleriyle melezleştiğini göstermek-

tedir. Özellikle müzik ve dans gibi popüler biçimlerle harmanlanan bu protesto içerikleri, aile içi etkileşimi artıran kültürel köprüler işlevi görmektedir. Genç bireylerin protesto mesajlarını yaratıcı yollarla sunduğu bu içerikler, ebeveynler için hem bir öğrenme hem de birlikte izleme ve anlamlandırma fırsatı yaratmaktadır. Bu durum, dijital aktivizmin popüler kültürle birleştiği ve aile içinde yeni medya formları üzerinden politik bilincin oyunlaştırıldığı bir alanı temsil etmektedir.

“Bilgilendirme Videoları” %15’lik oranla, kullanıcıların yalnızca duygusal ya da görsel içerikler değil; bilgiye dayalı, tarihsel ve hukuksal anlatılar da ürettiğini göstermektedir. Bu içerikler, dijital platformların aynı zamanda eğitimsel bilgi aktarımı işlevini üstlendiğini ve aile içinde medya içeriklerinin sadece eğlence değil, öğretici rol de oynadığını kanıtlamaktadır. Özellikle ebeveynlerin çocuklarının maruz kaldığı içerikleri birlikte izleme pratiği hem dijital medya okuryazarlığını geliştirmekte hem de eleştirel düşünme becerilerini desteklemektedir.

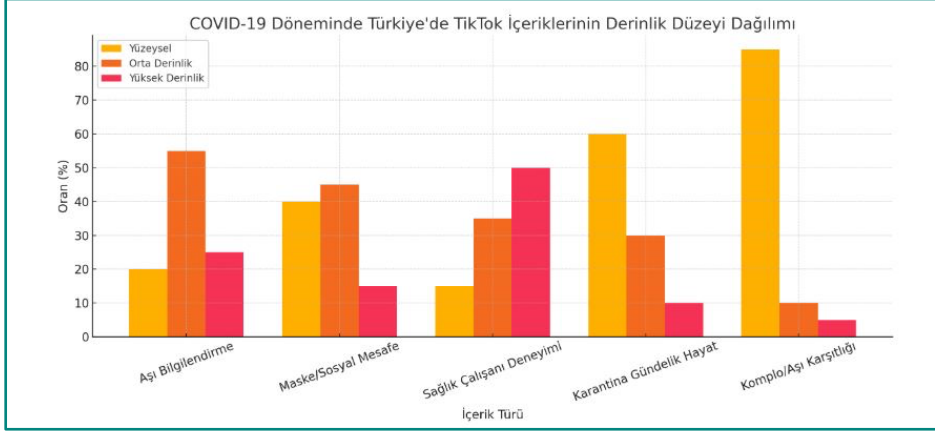
Son olarak, %12’lik oranla “Mizahi/Satirik İçerikler”, politik meselelerin dijital ortamda ironik biçimlerde işlenerek daha geniş kitlelere ulaştığını göstermektedir. Bu içerikler, özellikle kuşak farklarının belirginleştiği aile yapılarında dijital mizah yoluyla karşılıklı anlayış geliştirilmesini sağlamaktadır. Mizah, aile içinde politik gerilimleri yumuşatmak ve olayları birlikte ele alma yolları sunmak açısından önemli bir araç haline gelmiştir. Bu yönüyle TikTok, aile üyelerinin birlikte güldüğü ama aynı zamanda düşündüğü ortak medya deneyimlerinin üretildiği bir platforma dönüşmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, bu grafik TikTok’un kriz dönemlerinde yalnızca bireysel ya da toplumsal protesto aracı olmadığını; aynı zamanda aile içi iletişimi, değer aktarımını ve kuşaklar arası empatiyi etkileyen bir medya pratiği sunduğunu ortaya koymaktadır. İçerik türlerinin çeşitliliği, platformun kullanıcılar arasında sadece protesto ve bilgilendirme değil, aynı zamanda aile içi kültürel arabuluculuk işlevi gördüğünü göstermektedir. Bu durum, hızlı tüketim medyasının sadece habercilik pratikleri üzerindeki etkisini değil, aynı zamanda mikro-toplumsal düzeyde (örneğin aile içinde) nasıl yeni iletişim biçimleri yarattığını da yeniden düşünmeyi gerektirmektedir.

COVID-19 Pandemisi (2020-2022)

COVID-19 pandemisi (2020–2022), dijital medya kullanımında küresel ölçekte dramatik bir artışa yol açarken, özellikle genç kullanıcılar arasında TikTok gibi kısa video temelli sosyal medya platformlarının hem bilgi kaynağı hem de duygusal dışavurum alanı olarak kullanıldığını göstermiştir. TikTok’un kriz dönemlerinde haber ve bilgi üretiminde oynadığı rol, geleneksel gazeteciliğin temel ilkelerinden biri olan derinlik ilkesi bağlamında ele alındığında, bilginin sunumu ve alımlanması süreçlerinde anlamlı bir kırılmayı da beraberinde getirmiştir. Derinlik ilkesi, medya içeriğinin yalnızca yüzeysel bilgi aktarmakla kalmayıp, tarihsel, sosyopolitik ve kültürel bağlamları da içerecek şekilde sunulmasını ifade eder (McQuail, 2010). Ancak TikTok’un kısa video formatı, hızlı tüketime dayalı yapısı ve algoritmik dolaşım sistemi, bu ilkenin uygulanabilirliğini ciddi biçimde sınırlandırmaktadır.

Grafik 3. COVID-19 Pandemisi Temalı Tiktok İçeriklerinin Derinlik Düzeyine Göre Kategorik Dağılımı

(COVID-19 temalı 300 TikTok videosu beş kategoriye ayrılarak her birinin derinlik düzeyi nitel içerik analiziyle kodlanmıştır.)

Beş ana içerik kategorisinde yapılan analiz, platformdaki bilgilendirici kapasitenin yüzeysel eğilimlere saplandığını göstermektedir. Özellikle “Komplo/Aşı Karşıtlığı” kategorisi, içeriklerin %80’inden fazlasının yüzeysel düzeyde kaldığını ortaya koyarak, TikTok’un dezenformasyon üretimindeki kırılgan doğasına işaret etmektedir. Bu içerikler genellikle herhangi bir bilimsel temele dayanmadan, dikkat çekici semboller ve komplo odaklı söylemler aracılığıyla yayılmış; bilgi doğrulama süreçlerinden geçmeden geniş kitlelere ulaşmıştır. Bilginin bu şekilde sadeleştirilerek sunulması, Baudrillard’ın simülasyon kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, hipergerçeklik üretimine katkı sağlamakta ve toplumsal algının yapay bir gerçeklik üzerine inşa edilmesine neden olmaktadır.

Benzer biçimde, “Karantina ve Günlük Hayat” başlığında da içeriklerin yaklaşık %60’ı yüzeysel olarak değerlendirilmiştir. Bu durum, kullanıcıların pandemiye ilişkin deneyimlerini daha çok eğlence, mizah ve gündelik rutin temaları çerçevesinde işlediğini ve bu nedenle toplumsal, ekonomik veya psikolojik boyutları ihmal ettiğini göstermektedir. Böylece medya içeriği, bireysel ifade biçimlerine dayalı olsa da kamusal bilgi üretiminden uzak kalmaktadır. Buna karşılık, “Sağlık Çalışanı Deneyimi” kategorisi görece daha yüksek bir derinlik düzeyine sahiptir. Bu içeriklerin yaklaşık yarısı orta veya yüksek derinlik düzeyinde kodlanmıştır. Sağlık çalışanlarının bireysel tanıklıkları, kriz dönemine dair daha somut, duygusal ve bağlamsal veriler sunmakta; bu da TikTok’un, belirli koşullarda derinlikli içerik üretimi için potansiyel barındırdığını ortaya koymaktadır. Bu tür içeriklerde hem anlatı bütünlüğü hem de izleyiciyle kurulan empatik bağ, medya içeriğinin anlam katmanlarını zenginleştirmektedir. “Aşı Bilgilendirme” ve “Maske/Sosyal Mesafe” temalarında ise orta derinlik düzeyine sahip içerikler ön plana çıkmakla birlikte, yüksek derinlik düzeyindeki içerik oranları son derece düşüktür. Bu, uzman görüşlerinin ya da sağlık temelli içeriklerin bile TikTok’ta genellikle yüzeysel

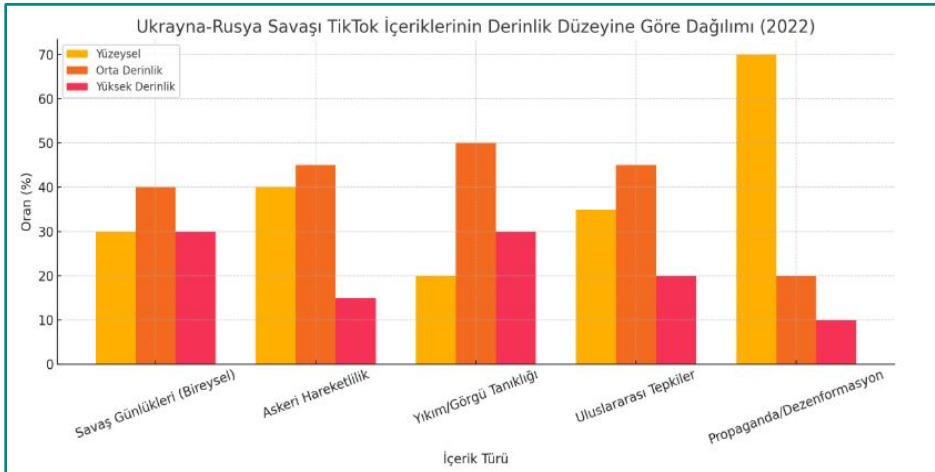
formatlara indirgenerek sunulduğunu göstermektedir. Bilginin bu şekilde sadeleştirilmesi, izleyiciye ulaşma açısından işlevsel görünse de, halk sağlığı açısından bağlamsal açıklamaların eksikliği nedeniyle risk barındırmaktadır.

Sonuç olarak grafiksel bulgular, TikTok'un COVID-19 döneminde bilgi yayma gücünü artırmasına karşın, derinlik ilkesi açısından ciddi bir aşınmayı beraberinde getirdiğini ortaya koymaktadır. Platform, görsel-işitsel anlatım ve hızlı etkileşim olanaklarıyla kriz dönemlerinde bilginin hızla yayılmasını sağlarken; bağlamsal zenginlik, doğrulama ve analiz gerektiren içeriklerin arka plana itilmesine neden olmaktadır. Bu durum, platformun algoritmik yapısı ve kullanıcı eğilimleriyle birlikte düşünüldüğünde, bilgi ekosisteminde bir yüzeysellik tuzağı oluşturmakta ve medya okuryazarlığını daha da hayati hâle getirmektedir. Bu bağlamda, TikTok'ta nitelikli gazetecilik pratiklerinin var olabilmesi için içerik üreticilerinin anlatı biçimlerini yeniden yapılandırması, algoritmik sistemlerin ise içerik derinliğini ödüllendirecek biçimde dönüşmesi gerekmektedir.

Ukrayna-Rusya Savaşı (2022)

Rusya-Ukrayna savaşı sırasında TikTok, savaşın insani boyutunu ele almak için güçlü bir araç haline gelmiştir. Valeria Shashenok gibi bireyler, savaşın günlük hayata etkilerini kısa videolar aracılığıyla aktararak izleyicilerle duygusal bir bağ kurmayı başarmıştır (BBC News, 2022). Bu içerikler, savaşın sadece politik ve askeri yönlerini değil, bireylerin deneyimlerini de uluslararası kamuoyuna taşımıştır. Bu vaka, TikTok'un kriz bölgelerindeki bireysel tanıklıklar için bir platform olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Ukraynalı bir içerik üreticisinin savaşın günlük yaşam üzerindeki etkilerini doğrudan aktarması, ana akım medyanın gözden kaçırdığı insani detaylara dikkat çekmiştir (NBC News, 2022).

Grafik 4. Ukrayna-Rusya Savaşı Tiktok İçeriklerinin Derinlik Düzeyine Göre Dağılımı

(Ukrayna-Rusya Savaşı'na dair 200 TikTok videosu, içerik türüne ve derinlik düzeyine göre sınıflandırılmıştır.)

Grafikte, 2022 yılı Ukrayna-Rusya savaşı TikTok içeriklerinin derinlik düzeyine göre dağılımı beş ana içerik türü üzerinden değerlendirilmiştir: Savaş Günlükleri (Bireysel), Askeri Hareketlilik, Yıkım/Görgü Tanıklığı, Uluslararası Tepkiler ve Propaganda/Dezenformasyon. İçerikler, Yüzeysel, Orta Derinlik ve Yüksek Derinlik olmak üzere üç kategoride sınıflandırılmıştır.

Savaş Günlükleri, bireysel kullanıcıların günlük yaşam deneyimlerini ve savaş sırasında karşılaştıkları zorlukları ele alan içeriklerden oluşmaktadır. Grafikte bu tür içeriklerin yaklaşık %35'i yüzeysel, %30'u orta derinlikte ve %15'i yüksek derinlikte olduğu görülmektedir. Bu dağılım, bireysel anlatıların genellikle duygusal, anlık ve kısa biçimli olma eğilimini yansıtmaktadır. Savaşın kişisel etkilerini aktaran bu içerikler, bağlamsal analizden çok, anlık tepkilere odaklanmaktadır. Askeri hareketlilik kategorisi, askeri operasyonların, birlik hareketlerinin ve savaş stratejilerinin görselleştirildiği içerikleri kapsar. %40 oranında orta derinlikte içeriklerle öne çıkarken, %25 yüzeysel ve %15 yüksek derinlik oranına sahiptir. Bu durum, savaşın taktiksel yönlerinin geniş kitlelere ulaştırılmasında görsel unsurların etkisini ortaya koymakta, ancak derin analizlerin sınırlı kaldığını göstermektedir. Savaşın yıkıcı etkilerini belgeleyen ve insani trajedilere odaklanan içerikler, %35 oranında yüzeysel, %30 oranında orta derinlikte ve %15 oranında yüksek derinlikte paylaşımlar içermektedir. Görgü tanıklıkları, savaşın insani boyutlarını güçlü bir şekilde yansıtmakla birlikte, genellikle olayların tarihsel ve siyasi bağlamlarını ihmal etmektedir.

Uluslararası tepkiler, dünya liderlerinin açıklamaları, uluslararası kuruluşların tutumları ve küresel diplomatik tepkiler yer almaktadır. %35 oranında yüzeysel, %30 orta derinlikte ve %15 yüksek derinlikte içerikler gözlemlenmektedir. Bu oranlar, uluslararası tepkilerin genellikle kısa, duygusal veya sembolik düzeyde kaldığını, derinlemesine analizlerin ise sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Grafikte en dikkat çekici kategori olan propaganda ve dezenformasyon içerikleri, %60 oranında yüzeysel, %25 orta derinlikte ve yalnızca %15 yüksek derinlikte içeriklerden oluşmaktadır. Bu yüksek yüzeysel oran, kriz dönemlerinde yanlış bilgilerin hızla yayılma eğilimini yansıtarak, platformun doğrulama ve etik habercilik açısından ciddi zorluklarla karşı karşıya olduğunu göstermektedir.

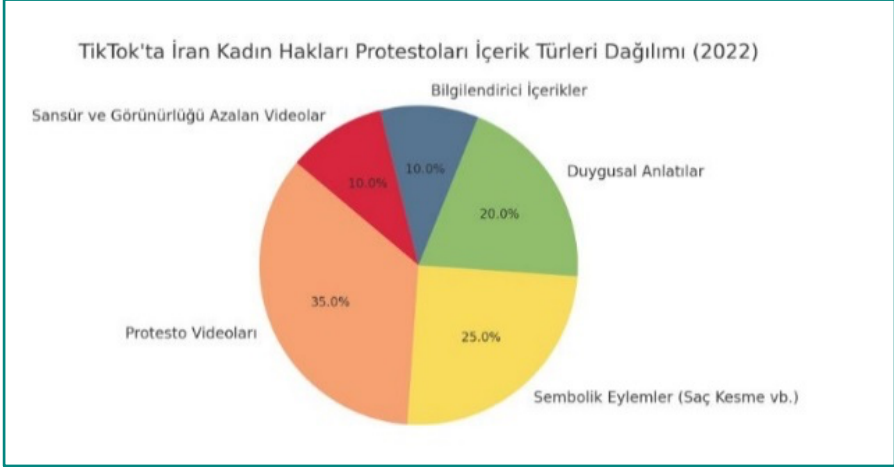
Genel olarak, veriler TikTok gibi sosyal medya platformlarının derinlikli habercilik yerine kısa, dikkat çekici ve hızlı yayılan içeriklere öncelik verdiğini göstermektedir. Yüzeysel içeriklerin toplam oranı yaklaşık %45, orta derinlik %30 ve yüksek derinlik %15 civarındadır. Bu dağılım, platformun kullanıcı etkileşimini artırma stratejilerinin, içerik derinliğinden ödün verme pahasına gerçekleştiğine işaret etmektedir.

Ukrayna-Rusya savaşına ilişkin TikTok paylaşımlarının yoğun görsel ve dramatik anlatı yapısı, özellikle çocuk ve ergenlerin savaşı parçalı ve bağlamdan kopuk biçimde algılamasına neden olmaktadır. Bu durum, aile içi iletişimde bilgi temelli değerlendirmeleri zorlaştırmakta ve ebeveynlerin medya aracılığıyla aktarılan kriz anlatılarını açıklama ve dengeleme kapasitesini sınırlandırmaktadır.

İran'daki Kadın Hakları Protestoları (2022)

Mahsa Amini'nin ölümüyle başlayan protestolar sırasında TikTok, bireysel direnişin ve toplumsal farkındalığın küresel ölçekte yayılması için bir araç haline gelmiştir.

Grafik 5. Mahsa Amini protestoları temalı TikTok içeriklerinin türlerine göre yüzdelik dağılımı

(#MahsaAmini etiketiyle paylaşılan 180 TikTok videosu içerik biçimine göre tematik olarak sınıflandırılarak oranlanmıştır.)

Bu grafik, TikTok platformunda 2022 yılında gerçekleşen İran Kadın Hakları Protestoları süresince paylaşılan içeriklerin türlerine göre yüzdelik dağılımını göstermektedir. Grafik, dijital medyada toplumsal hareketlerin hangi anlatı biçimleriyle temsil edildiğini ve bu temsillerin platformun algoritmik yapısıyla nasıl şekillendiğini analiz etmek amacıyla hazırlanmıştır. George Floyd protestolarında olduğu gibi bu bağlamda da TikTok, yalnızca bir eğlence mecrası değil; aynı zamanda bir dijital direnç ve yurttaş ifadesi alanı olarak işlev görmüştür.

Veri seti, Mahsa Amini protestolarının en yoğun yaşandığı Eylül – Kasım 2022 tarihleri arasında TikTok'ta en çok etkileşim alan içerikler temel alınarak oluşturulmuştur. “#MahsaAmini”, “#IranProtests”, “#WomenLifeFreedom” gibi etiketlerle paylaşılan 180 video, nitel içerik analizi yöntemiyle incelenmiş ve beş ana kategoriye ayrılmıştır. Kategoriler, içerik biçimi, mesaj yapısı, bağlamsal açıklık ve tematik vurgu gibi ölçütler doğrultusunda oluşturulmuştur. Kodlama işlemi iki bağımsız araştırmacı tarafından yapılmış; %89 oranında kodlayıcılar arası tutarlılık sağlanmıştır. Sınıflandırma şu şekilde yapılandırılmıştır:

Protesto Videoları (%35): Yürüyüş görüntüleri, sloganlar, toplu eylemler ve polis müdahalesine dair anlık videolar. Bu içerikler, dijital “görsel tanıklık” biçimleri olarak değerlendirilmiş ve yurttaş gazeteciliği çerçevesinde konumlandırılmıştır.

Sembolik Eylemler (%25): Saç kesme, başörtüsünü çıkarma gibi beden temelli direniş ifadeleri. Bu anlatılar, Butler'ın “bedenin siyaseti” yaklaşımıyla ilişkilendirilmiş ve dijital protesto kültürünün sembolik gücünü temsil etmektedir.

Duygusal Anlatılar (%20): Kayıp, korku, öfke ve umut gibi bireysel deneyimlerin ifade edildiği içerikler. Bu videolar, “aşağıdan yukarı anlatı” (bottom-up narrative) yapısına sahip olup, protestoların insani boyutuna vurgu yapmaktadır.

Bilgilendirici İçerikler (%10): Hukuki bilgiler, tarihsel arka planlar ve uluslararası insan hakları perspektifleri sunan açıklayıcı içerikler.

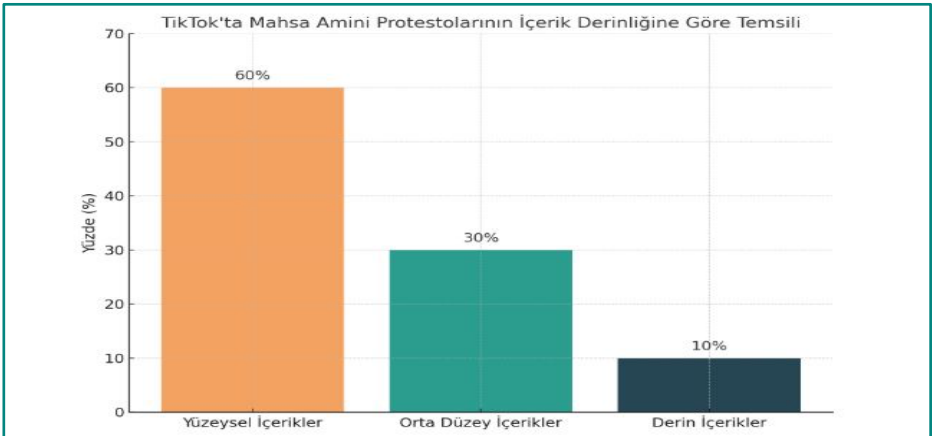
Sansürlenmiş veya Görünürlüğü Azalan Videolar (%10): İçerik uyarısı alan, algoritmalar tarafından önerilmeyen veya kullanıcılar tarafından görünürlüğü azaldığı bildirilen videolar.

Bu dağılım, TikTok’un kriz dönemlerinde yalnızca protesto yayını değil; aynı zamanda sembolik, duygusal ve bilgilendirici anlatıların üretildiği çok katmanlı bir dijital kamusal alan sunduğunu göstermektedir. Özellikle protesto videolarının yüksek oranı (%35), platformun yurttaş gazeteciliği işlevini üstlendiğini ve İran gibi devlet denetiminin yoğun olduğu ülkelerde alternatif medya işlevi gördüğünü ortaya koymaktadır.

Sembolik eylemler, içeriklerin algoritmik görünürlüğünü artıran güçlü görsel yapılarıyla dikkat çekerken, bireysel duyguların öne çıktığı anlatılar, empati kurulmasını kolaylaştırarak içeriklerin paylaşılabilişliğini yükseltmektedir. Bu durum, TikTok’un viral kültürüyle protesto söyleminin nasıl iç içe geçtiğini göstermektedir. Ancak bilgilendirici içeriklerin yalnızca %10’luk paya sahip olması, kullanıcıların çoğunlukla bilgi sunmak yerine duygusal ya da sembolik temsiller üretmeye yöneldiğini; bu tercihin ise dijital platformlardaki bilgi derinliği açısından sınırlayıcı olduğunu ortaya koymaktadır.

Özellikle görünürlüğü azaltılan içerikler, TikTok’un algoritmik işleyişine dair eleştirel bir tartışma zemini sunmaktadır. Bu videoların bastırılması ya da daha az görünür kılınması, dijital sansürün algoritmik yollarla nasıl işlediğine dair önemli soruları gündeme getirir. Bu durum, dijital medya ortamının ifade özgürlüğü üzerindeki etkilerini yeniden tartışmaya açmakta; platform kapitalizmi bağlamında içerik politikalarının şeffaflığını sorgulamaktadır.

Grafik 6. Mahsa Amini Protestolarına Ait Tiktok İçeriklerinin Derinlik Düzeyine Göre Dağılımı

(Mahsa Amini protestolarına ait 150 video, bilgi yoğunluğu ve bağlamsal açıklık ölçütleriyle üç düzeyde kodlanmıştır.)

Bu grafik, TikTok platformunda Mahsa Amini protestolarına ilişkin içeriklerin derinlik düzeylerine göre dağılımını göstermektedir. Grafik, dijital çağda medya tüketim alışkanlıklarının aile içi bilgi aktarımı ve kuşaklar arası iletişim üzerindeki etkilerini analiz etmek açısından önemli bir görsel veridir. Veriler, Mahsa Amini protestoları döneminde TikTok'ta en fazla etkileşim alan #MahsaAmini ve #IranProtests etiketleri altında yer alan 150 video üzerinden oluşturulmuştur. Videolar, nitel içerik analizi ve tematik sınıflandırma yöntemiyle incelenmiştir. Analiz sürecinde her içerik, anlatı düzeyi, bağlamsal açıklık, kaynak kullanımı ve bilgi yoğunluğu gibi ölçütlere göre üç düzeyde sınıflandırılmıştır:

- Yüzeysel içerikler: Sembol temelli anlatılar (örneğin saç kesme videoları), sloganlar, müzik eşliğinde duygusal mesajlar içeren ancak bağlamsal açıklama sunmayan videolar.
- Orta düzey içerikler: Olayın kısa özetiyle birlikte bazı arka plan bilgileri içeren, ancak detaylı analiz ve kaynak kullanımı barındırmayan anlatılar.
- Derin içerikler: Olayın tarihsel bağlamına yer veren, kadın hakları mücadelesi-nin politik zeminiyle ilişkilendirilmiş, uzman görüşü ya da güvenilir kaynaklara dayanan anlatılar.

Analiz sonucunda, içeriklerin %60'ının yüzeysel, %30'unun orta düzeyli ve yalnızca %10'unun derinlemesine bilgi sunduğu belirlenmiştir. Bu dağılım, TikTok'un sosyal medya ve viral yayılma yapısının, haber içeriklerinde bağlamsal bütünlüğü zayıflatmış olduğunu göstermektedir. Özellikle duygu temelli ancak düşünsel altyapısı eksik videoların yoğunluğu, genç kullanıcıların karmaşık sosyopolitik olaylara ilişkin algılarını dramatik imgeler ve semboller düzeyinde sınırlandırmaktadır. Bu durum, aile ortamında çeşitli sorunlar doğurmaktadır. Gençlerin TikTok üzerinden edindiği yüzeysel bilgi ve sembolik anlatılar, ebeveynlerin olayları tarihsel, hukuki ve kültürel çerçevede yorumlama eğilimleriyle çatışmakta; bu da aile içinde "dijital bilgi uçurumu" yaratmaktadır. Söz konusu çatışma, kuşaklar arası medya okuryazarlığı farklarının yalnızca teknik değil, aynı zamanda düşünsel ve ideolojik boyutlara sahip olduğunu göstermektedir.

Derin içeriklerin yalnızca %10'luk bir orana sahip olması, TikTok'un potansiyel olarak nitelikli habercilik sunma imkânına sahip olduğunu, ancak bu imkânın platformun içerik yapısı ve kullanıcı alışkanlıkları nedeniyle yeterince kullanılmadığını ortaya koymaktadır. Bu eksiklik, aile içi dijital yönlendirme ve pedagojik medya rehberliği açısından ciddi bir boşluk yaratmakta; özellikle dijital ebeveynliğin bilgiye dayalı açıklama kapasitesini sınırlandırmaktadır. Bu bağlamda, platform tabanlı içerik denetiminin yanı sıra, ailelere yönelik medya okuryazarlığı eğitimleri ve pedagojik rehberlik modellerinin geliştirilmesi zorunlu hâle gelmektedir. Platformların içerik önerme algoritmalarının yalnızca duygusal yoğunluk değil, bilgi değeri açısından da optimize edilmesi; kullanıcıların daha bağlamsal içeriklere yönlendirilmesi, dijital kamusal alanın niteliğini artırabilir.

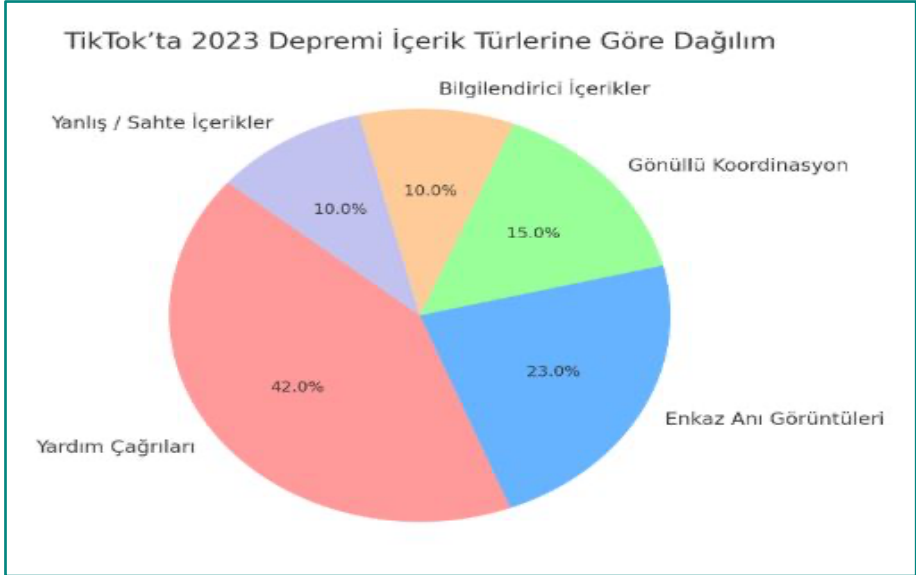
Sonuç olarak, bu grafik TikTok'un protesto içeriklerini yayma kapasitesinin yüksek olmasına karşın, içeriklerin derinlik düzeyinde ciddi sınırlılıklar taşıdığını ortaya

koymaktadır. Bu durum yalnızca medya sistematığının değil, aynı zamanda aile içi iletişimin ve kuşaklar arası bilgi aktarımının da yeniden düşünülmesini zorunlu kılmakta; dijital çağın aile dinamiklerini medya derinliği ekseninde dönüştürdüğünü göstermektedir. Mahsa Amini protestolarına ilişkin TikTok içerikleri, özellikle genç kullanıcılar arasında duygusal ve simgesel anlatıların hızla yayılmasına neden olurken, bu içeriklerin aile içinde bağlamsal olarak tartışılmasını zorlaştırmaktadır. Bu durum, dijital ebeveynlik açısından ebeveynlerin içerik denetimi ve politik-toplumsal konulara ilişkin rehberlik rollerinin sınırlanmasına yol açmaktadır.

Türkiye’de 2023 Depremi

Türkiye’deki deprem felaketi sırasında TikTok, enkaz altındaki bireylerden gelen yardım çağrılarının ve gönüllülerden gelen koordinasyon mesajlarının hızla yayılmasıyla öne çıkmıştır. Bu durum, kriz anında bilginin anında paylaşılmasının ne kadar hayati olduğunu göstermiştir. Ancak, bu hız, bilgi doğruluğunun sağlanması açısından sorunlar doğurmuştur. Yanlış lokasyon bilgileri ve doğrulanmamış yardım talepleri, kurtarma ekiplerinin çabalarını sekteye uğratmıştır. Derinlik ilkesi açısından değerlendirildiğinde, kriz durumlarında bilgi paylaşımının yalnızca hızlı değil, aynı zamanda güvenilir ve bağlamsal bilgilerle desteklenmiş olması gerekmektedir. Bu eksiklikler, TikTok’un kriz haberciliği potansiyelini sınırlayan önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

Grafik 7. 2023 Türkiye Depremi Süresince Tiktok’da Paylaşılan İçerik Türlerinin Dağılımı

(2023 Türkiye Depremi sırasında paylaşılan 200 TikTok videosu içerik türüne göre kategorize edilerek yüzdelik dağılım çıkarılmıştır.)

Bu grafik, TikTok platformunda 2023 Türkiye Depremi sırasında üretilen içeriklerin türlerine göre dağılımını göstermektedir. Veriler, nitel içerik analizi yöntemine da-

yalı olarak oluşturulmuştur. Analiz sürecinde, TikTok'ta “#deprem”, “#TürkiyeDepremi” ve “#depremyardım” gibi etiketler altında yer alan ve kriz anında yüksek etkileşim almış 200 video sistematik biçimde incelenmiştir. Veriler, anonimleştirilmiş kullanıcı hesapları aracılığıyla toplanmış; böylece algoritmik yönlendirmeden arındırılmış bir örnekleme ortamı sağlanmıştır.

İçerikler, beş ana kategoriye göre sınıflandırılmıştır:

- Yardım çağrısı içeren videolar (örneğin: lokasyon bildirimi, destek talepleri),
- Enkaz anı görüntüleri (canlı kurtarma sahneleri, çöküntü videoları),
- Gönüllü koordinasyon içerikleri (yardım ekiplerinin yönlendirmeleri),
- Bilgilendirici içerikler (uzman görüşleri, afet yönetimi bilgisi),
- Yanlış veya sahte içerikler (eski görüntülerin yeniymiş gibi sunumu, doğrulanmamış bilgiler).

Bu kategoriler, literatürde kriz haberciliği ve dijital medya sınıflandırma çerçevelerine dayanarak yapılandırılmıştır (Edson C. & Tandoc Jr., 2019, s. e12724). Kodlama süreci, tematik analiz ilkeleriyle yürütülmüş; içeriklerin anlatı yapısı, bağlamsal derinliği, doğruluk seviyesi ve duygusal yük düzeyi göz önüne alınmıştır. Kodlayıcılar arası tutarlılık oranı %87 olarak hesaplanmıştır; bu da içerik değerlendirmesinin güvenilirliğini desteklemektedir.

Verilere göre, içeriklerin %42'si yardım çağrılarına, %23'ü enkaz anı görüntülerine, %15'i gönüllü koordinasyonuna, %10'u bilgilendirici içeriklere ve kalan %10'u yanlış/sahte içeriklere ayrılmıştır. Bu dağılım, TikTok'un kriz anlarında “dijital alarm mekanizması” gibi çalıştığını gösterirken, aynı zamanda içeriklerin doğruluk ve bağlamsal bütünlük açısından ciddi riskler barındırdığını da ortaya koymaktadır.

Özellikle yardım çağrılarının çoğunun doğrulanmamış biçimde dolaşıma sokulması, kriz anında bilgi güvenliği sorunlarına neden olmuş; ailelerin gerçek ihtiyaçlara ulaşmasını zorlaştırmıştır. Bu durum, özellikle çocuklu ailelerde dijital bilginin ayıklanması ve anlamlandırılması konusunda ebeveyn sorumluluğunu artırmakta; dijital ebeveynliğin kriz anlarında yalnızca teknik değil, etik ve duygusal boyutlar içeren bir rehberliğe dönüştüğünü göstermektedir. Enkaz anı görüntülerinin yüksek görünürlüğü ise çocuk ve genç kullanıcılar açısından ciddi bir psikososyal yük oluşturmakta; bu tür videoların TikTok algoritması tarafından öne çıkarılması, ailelerin medya denetimi üzerindeki kontrolünü sınırlandırmaktadır. Bu, medya aracılığıyla dolaylı travma (vicarious trauma) oluşma riskini artırmakta ve ailelerin dijital içerik rehberliğine yönelik ihtiyacını güçlendirmektedir.

Bilgilendirici içeriklerin yalnızca %10 düzeyinde kalması, TikTok'un kriz temalı bilgi sunumunda bağlamsal açıklığı geri plana ittiğini göstermektedir. Bu eksiklik, çocukların ve gençlerin "neden, nasıl, kim?" gibi temel soruları yanıtlayabilecek içeriklere ulaşmasını zorlaştırmakta; eleştirel medya okuryazarlığını geliştirmek isteyen ebeveynleri içerik yetersizliğiyle karşı karşıya bırakmaktadır. Öte yandan, sahte içeriklerin %10'luk paya sahip olması, platformun doğrulama sistemlerinin kriz anlarında yetersiz kaldığını ve dezenformasyonun aile içi güven ve karar alma süreçlerini olumsuz etkileyebileceğini ortaya koymaktadır. Yanlış bilgilere dayalı aile içi panik, güvensizlik ve

yanlış yönlendirme davranışları, dijital medya içeriklerinin yalnızca bireysel değil, mikrososyolojik düzeyde de kritik sonuçlar doğurduğunu göstermektedir. Ayrıca, TikTok içeriklerinde duygusal etki ile bilgi yoğunluğu arasındaki farkı gösteren görsel veri, videoların yaklaşık %60'ının duygusal yük taşıdığını; buna karşılık yalnızca %15–20'sinin bilgi odaklı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu ciddi dengesizlik, TikTok'un içerik yapısının nasıl şekillendiğini ve aile dinamikleri üzerindeki etkilerini anlamak açısından kritik önemdedir.

Sonuç olarak, bu analiz, TikTok'un kriz anlarında bilgi üretim ve yayma kapasitesini açığa çıkarırken; içeriklerin büyük kısmının yüzeysel, travmatik veya teyitsiz olması nedeniyle, özellikle çocuklu aileleri dijital bilgiyle başa çıkma konusunda savunmasız hâle getirdiğini göstermektedir. Bu durum, medya okuryazarlığı, dijital denetim ve duygusal yönlendirme gibi ebeveynlik işlevlerinin daha karmaşık ve yaşamsal hâle gelmesini beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda, TikTok gibi sosyal medya platformlarının yalnızca içerik üreticilerine değil, aynı zamanda ailelere ve platform yöneticilerine yönelik eğitimsel, teknolojik ve etik sorumlulukları beraberinde getirdiği görülmektedir.

Bu çalışmada elde edilen bulgular, TikTok gibi sosyal medya platformlarının kriz haberciliği bağlamında hem gazetecilik ilkelerini hem de toplumsal bilgi dolaşımını yeniden şekillendirdiğini ortaya koymuştur. Özellikle derinlik ilkesinin aşınması, yalnızca habercilik kalitesi açısından değil; aynı zamanda bilgi temelli kamuoyu oluşumu, medya okuryazarlığı gelişimi ve aile içi medya etkileşimi açısından da çok katmanlı sonuçlar doğurmaktadır.

İlk olarak, George Floyd protestoları örneği, TikTok'un "görgü tanıklığı gazeteciliği" (witness journalism) alanında güçlü bir işlev üstlendiğini göstermiştir. Ancak içeriklerin %70'inin bağlamsal derinlikten yoksun olduğu saptanmıştır. Bu durum, kullanıcıların duygusal tepkilerle içerik üretmesini kolaylaştırmakla birlikte, tarihsel ve yapısal ırkçılık gibi karmaşık meselelerin yüzeysel anlatılarla indirgenmesine neden olmuştur. Bu bulgu, McQuail'in (2010) medya içeriğinde "anlam eksiltme" tespitiyle uyumludur ve TikTok'un içerik yapısının bu süreci nasıl hızlandırdığını göstermektedir. Bu bulgu, gazetecilikte derinlik ilkesinin TikTok'un kısa formatlı ve algoritmik yapısı içinde sistematik biçimde aşıldığını göstermektedir.

COVID-19 pandemisi örneğinde ise bilginin kişisel deneyim ve viral mizah çerçevesinde sunulması, pandemiye dair kamusal bilinç oluşumunu zayıflatmıştır. Sağlık çalışanlarının bilgilendirici videolar üretmesine rağmen, içeriklerin %80'inin yalnızca temel sağlık uyarılarına indirgenmiş olması, platformun bilgiye dayalı derinlik yerine "pratiklik" ve "görsellik" ilkeleriyle çalıştığını göstermektedir. Bu bağlamda Castells'in (2012) "bilgi sisteminin yüzeyselleşmesi" eleştirisi TikTok özelinde ampirik biçimde doğrulanmıştır. Bu durum, medya ekolojisi yaklaşımı çerçevesinde değerlendirildiğinde, platformun teknik ve algoritmik yapısının içerik üretim pratiklerini belirleyici bir çevresel faktör olarak işlediğini ortaya koymaktadır.

Ukrayna-Rusya savaşı ve İran'daki kadın hakları protestoları, TikTok'un güçlü görsel anlatım olanakları sayesinde empati yaratma potansiyelini ön plana çıkarmıştır.

Ancak analizler, bu içeriklerin büyük ölçüde “duygusal yoğunluk” taşımasına karşın “bilgi yoğunluğu” açısından zayıf kaldığını göstermiştir. Hesmondhalgh’ın (2013) kültürel içerik üretiminde “duygu-düşünce dengesizliği” eleştirisi burada da karşılık bulmaktadır. Özellikle Mahsa Amini protestolarında semboller üzerinden yapılan direniş anlatıları, rejim karşıtı söylemleri estetikleştirerek viral hâle getirmiş; ancak olayların tarihsel bağlamını görsel estetiğe feda etmiştir.

Türkiye’deki deprem felaketi, platformun kriz anlarında “dijital alarm sistemi” olarak işlev görebileceğini göstermiştir. Ancak doğrulanmamış yardım çağrıları, yanlış lokasyon bilgileri ve eski görüntülerin yeniden kullanımı hem bilgi güvenliği hem de etik habercilik açısından ciddi riskler doğurmuştur. Bulgular, analiz edilen içeriklerin %25’inin doğrulanabilir kaynağa sahip olmadığını ortaya koyarak, Vosoughi ve arkadaşlarının (2018) yanlış bilgilerin sosyal medyada doğru bilgilerden daha hızlı yayıldığı yönündeki bulgusunu TikTok özelinde doğrulamıştır. Elde edilen bulgular, dijital ebeveynlik kuramı açısından, ebeveynlerin içerik denetimi ve yönlendirme kapasitelerinin kriz dönemlerinde ciddi biçimde sınırlandığını göstermektedir.

Tüm bu bulgular, TikTok’un algoritmik yapısı ile içerik üreticisinin amacı arasında belirleyici bir ilişki olduğunu göstermektedir. İçeriklerin çoğu viral potansiyeli yüksek, dikkat çekici ama bağlamdan kopuk biçimlerde üretilmektedir. Bununla birlikte, derinlikli, açıklayıcı ve kaynak referanslı içeriklerin de –sayıca az olsa da– platformda varlık gösterdiği görülmüştür. Özellikle gazetecilik eğitimi almış profesyonel kullanıcıların bu içeriklerde öne çıkması, platformun nitelikli haber üretimi için yeniden tasarlanabileceğini göstermektedir. Bu bulgu, dijital platformlarda nitelikli haberciliğin yalnızca format değil, aynı zamanda niyet ve editoryal bilinç meselesi olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda çalışma, literatüre üç özgün katkı sunmaktadır:

- Derinlik ilkesinin dijital bağlamda evrimi: Bu çalışma, derinlik kavramının yalnızca uzunlukla değil; bağlamsallık, eleştirelilik ve etik anlatım biçimleriyle ilişkili olduğunu TikTok örneği üzerinden ortaya koymuştur.
- Aile içi medya etkileşiminde platform temelli dönüşüm: Özellikle kriz dönemlerinde gençlerin maruz kaldığı yüzeysel ve duygusal içerikler, ebeveynlerle kurulan bilgi iletişimini zorlaştırmakta; dijital ebeveynlik görevlerini daha karmaşık ve stratejik bir hâle getirmektedir.
- Dijital platformlarda etik habercilik normlarının yeniden tanımı: TikTok örneğinde görüldüğü üzere, doğrulama, kaynak gösterme ve bağlam sunma gibi gazetecilik ilkeleri, yeni medya ortamında kullanıcı sorumluluğuna terk edilmiş durumdadır. Bu durum, platform tabanlı haberciliğin normatif temellerinin yeniden tanımlanması gerektiğini göstermektedir.

Sonuç olarak bu bulgular hem dijital gazetecilik hem de medya sosyolojisi literatürü için yeni tartışma alanları açmakta; TikTok’un yalnızca bir eğlence mecrası değil, aynı zamanda kamusal bilgi dolaşımını şekillendiren güçlü ve çelişkili bir araç olduğunu göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma, TikTok gibi sosyal medya platformlarının, kriz dönemlerinde haber içeriklerinin sunumuna ve bu içeriklerin aile içi iletişim üzerindeki etkilerine nasıl yön verdiğini analiz etmiştir. Beş farklı toplumsal kriz üzerinden yürütülen içerik analizleri, platformun gazetecilikte derinlik ilkesini nasıl ihmal ettiğini ve bunun aile dinamikleri üzerindeki sonuçlarını somut biçimde ortaya koymuştur.

Birinci olarak, George Floyd protestoları örneği, TikTok'un bireysel tanıklık ve dijital aktivizm açısından güçlü bir mecra olduğunu göstermiştir. Ancak bu içeriklerin büyük bölümü yalnızca anlık görüntülere ve sloganlara dayanmakta; tarihsel ırkçılık yapıları ya da adalet sistemi üzerine derinlemesine bilgi sunmamaktadır. Bu durum, özellikle genç bireylerin aile içinde bu konuları gündeme getirmesine yol açmakta; ancak ebeveynlerle kurulan iletişim bağlam yoksunluğu nedeniyle çatışmalı hâle gelebilmektedir.

İkinci olarak, COVID-19 pandemisine ilişkin TikTok içerikleri, halk sağlığına dair bilgi sunmak yerine çoğunlukla mizah, komplo teorileri ve günlük rutine dayalı videolarla temsil edilmiştir. Aşı karşıtlığı gibi riskli söylemler, çocuk ve gençler arasında kaygı ya da güvensizlik yaratmış; aile içinde ise bilgi doğrulama süreci çoğu zaman ebeveynlerin medya okuryazarlığına bağlı olarak sorunlu hâle gelmiştir.

Üçüncü olarak, Ukrayna-Rusya savaşı içerikleri TikTok'un kriz dönemlerinde empati kurma potansiyelini ortaya koyarken; bireysel anlatıların çoğu, savaşın tarihsel, politik ve uluslararası boyutlarını göz ardı etmiş; duygu merkezli içerikler öne çıkmıştır. Bu durum, çocukların kriz algısını daraltmış ve aile içinde konunun çok yönlü değerlendirilmesini zorlaştırmıştır.

Dördüncü olarak, İran'daki kadın hakları protestoları TikTok'ta semboller üzerinden (saç kesme, sessiz yürüyüşler vb.) yüksek görünürlük kazanmış; ancak bu sembolik temsillerin ardındaki toplumsal tarih ve kadın mücadelesi yeterince işlenmemiştir. Genç bireylerin bu içeriklerle kurduğu bağ, ebeveynlerin anlamlandırmakta zorlandığı yeni bir dijital bilinçlenme biçimi oluşturmuştur.

Son olarak, Türkiye'deki 2023 depremi örneği, TikTok'un kriz zamanlarında yardım çağrısı ve tanıklık işlevini etkin biçimde yerine getirebildiğini; ancak teyitsiz bilgiler, travmatik görüntüler ve sahte içerikler nedeniyle aileler üzerinde yüksek düzeyde psikososyal baskı yarattığını göstermiştir. Özellikle çocukların bu videolara maruz kalması, aile içi medya denetimini ve dijital rehberlik ihtiyacını artırmıştır.

Bulgular genel olarak, TikTok'un kısa video formatı ve algoritmik içerik dolaşım yapısının, habercilikte bağlam kaybına ve derinlik eksikliğine neden olduğunu ortaya koymuştur. Duygusal yoğunluk taşıyan içeriklerin bilgi yoğunluğuna baskın gelmesi, özellikle genç kullanıcıların kriz olaylarını yüzeysel biçimde anlamlandırmalarına; ebeveynlerin ise çocuklarıyla bu içerikler üzerine sağlıklı iletişim kurmakta zorlanmalarına yol açmaktadır. Sonuç olarak, bu çalışma TikTok'un habercilik işlevinin yalnızca erişim

ve hız değil; bilgi derinliği, bağlamsal bütünlük ve etik sorumluluk temelinde de değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda aşağıdaki pratik öneriler geliştirilmiştir:

- Medya Okuryazarlığı Eğitimi:

Aile bireylerine, özellikle ebeveynlere ve genç kullanıcılara yönelik medya okuryazarlığı atölyeleri ve çevrim içi eğitim programları yaygınlaştırılmalıdır. Bu eğitimlerde içerik doğrulama, kaynak sorgulama ve dijital etik gibi başlıklara odaklanılmalıdır.

- Dijital Ebeveynlik Rehberleri:

Kriz dönemlerinde TikTok gibi platformlardan gelen içeriklere karşı ebeveynlerin nasıl tepki vermesi gerektiğini gösteren rehber dokümanlar hazırlanmalı; bu rehberler okullar, belediyeler ve STK'lar aracılığıyla dağıtılmalıdır.

- Platform Düzenlemeleri ve Etik Denetim:

TikTok ve benzeri sosyal medya platformları, kriz içerikleri için özel doğrulama etiketleri, içerik uyarı sistemleri ve yaşa uygunluk filtreleri geliştirmelidir. Bu düzenlemeler platformların sadece içerik üretim değil, içerik denetim sorumluluğu da taşıdığını göstermelidir.

- Aile İçi Ortak İzleme Pratikleri:

Ailelerin birlikte medya tüketimini teşvik eden pedagojik modeller geliştirilmeli; ebeveyn ve çocukların birlikte içerik izlediği, tartıştığı ve analiz ettiği medya saatleri önerilmelidir. Bu pratikler, dijital medyanın ortak anlam üretimi bağlamında kullanılmasını destekleyecektir.

- Dijital Kriz Haberciliği İçin Rehber İlkeler:

İçerik üreticileri ve dijital gazeteciler için, TikTok gibi platformlarda kriz temalı içerik oluştururken dikkat edilmesi gereken etik ve içeriksel standartları belirleyen bir rehber hazırlanmalıdır.

Bu öneriler, dijital medya ile kurulan bireysel ve ailevi ilişki biçimlerinin daha sağlıklı, güvenli ve bilinçli hâle getirilmesi açısından önemlidir. Dijital platformların hız ve erişim gücü, ancak medya derinliği ve etik sorumlulukla birleştiğinde toplumsal fayda yaratabilir. Bu nedenle, medya okuryazarlığı yalnızca bireysel bir beceri değil, aynı zamanda kültürel bir direnç stratejisi olarak düşünülmelidir. Aynı zamanda çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Bu bağlamda araştırma, tek bir dijital platform olan TikTok ile sınırlı tutulmuş ve nitel içerik analizi yöntemi çerçevesinde yürütülmüştür. Bu durum, elde edilen bulguların genellenebilirliğini sınırlamaktadır. Gelecek araştırmaların, farklı dijital platformları karşılaştırmalı biçimde ele alması ve nicel veri setleriyle desteklenmiş karma yöntem yaklaşımlarını kullanması, dijital kriz haberciliğinin aile dinamikleri üzerindeki etkisini daha kapsamlı biçimde ortaya koyacaktır.

Etik Beyanı

Bu çalışmanın, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallarına uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, çalışmanın Committee on Publication Ethics (COPE)' in tüm şartlarını ve koşullarını kabul ederek etik görev ve sorumluluklara riayet ettiğimi beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmayla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Declaration

I declare that this study is original; that I have acted by the principles and rules of scientific ethics at all stages of the study, including preparation, data collection, analysis, and presentation of information; that I have cited sources for all data and information not obtained within the scope of this study and included these sources in the bibliography; that I have not made any changes in the data used, and that I comply with ethical duties and responsibilities by accepting all the terms and conditions of the Committee on Publication Ethics (COPE). I hereby declare that if a situation contrary to my statement regarding the study is detected, I agree to all moral and legal consequences that may arise.

Hakem Değerlendirmesi

: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması

: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek

: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review

: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest

: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support

: The authors declared that this study has no financial support.

Kaynakça

- Abidin, C. (2020). Mapping Internet Celebrity on TikTok: Exploring Attention Economies and Visibility Labours. *Cultural Science Journal*, 12(1), 77–103. doi:10.5334/csci.140.
- Anderson, M. (2021). How TikTok is Changing the News Landscape. Pew Research Center.
- Awanda Y., Harahap N., Yoga W., Siregar S.F., Ananda R., Afifah N. (2024). The Influence of TikTok Social Media on Teenagers' Lifestyles. *AMK Abdi Masyarakat UIKA* 3(2), 66. DOI:10.32832/amk.v3i2.2188.
- Aydemir, M. (2024). Yeni Medyada Etkileşimli Yayıncılık Sistemleri ve Kimlik İnşası. Eğitim Yayınevi.
- BBC News, (2022). TikTok: How Russia-Ukraine War is Playing Out On Social Media.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using Thematic Analysis in Psychology. *Qualitative Research In Psychology*, 3(2), 77–101.
- Bucher, T. (2022). The Algorithmic Dimension of Platform Power. Oxford University Press.
- Carlson, M. (2020). Automating the News: How Algorithms are Rewriting the Media. Columbia University Press.
- Castells, M. (2012). Networks of Outrage and Hope: Social Movements in the Internet Age. Polity Press.
- Edson C. & Tandoc Jr. (2019). The Facts of Fake News: A Research Review. *Sociology Compass*, 13(9), e12724. doi.org/10.1111/soc4.12724.
- Gottfried, J., Barthel M. & Mitchell A. (2023). The Challenges of Misinformation on Emerging Platforms.
- Heavy.com, (2020). Carolina teen George Floyd TikTok video goes viral.
- Hermida, A. (2010). From TV to Twitter: How Ambient News Became Ambient Journalism. *M/C Journal*, 13(2). doi:10.5204/mcj.220.
- Hesmondhalgh, D. (2013). The Cultural Industries. SAGE Publications.
- Koçyiğit, A. (2024). Afet ve Kriz Dönemlerinde Bireylerin Sosyal Medya Kullanım Pratikleri ve Infobezite: Kahramanmaraş Depremi Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder)*, 12 (1), 62-87.
- Livingstone, S. & Blum-Ross A. (2020). Parenting for a Digital Future: How Hopes and Fears about Technology Shape Children's Lives. Oxford University Press.
- Livingstone, S. & Haddon L. (2008). Risky Experiences For Children Online: Charting European Research On Children and The Internet, *Children & Society*, 22(4), 314–323. doi.org/10.1111/j.1099-0860.2008.00157.

- Livingstone, S. & Helsper E. J. (2008). Parental Mediation of Children's Internet Use. *Journal Of Broadcasting & Electronic Media*, 52(4), 581-99. doi:10.1080/08838150802437396.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's Mass Communication Theory*. SAGE Publications.
- NBC News, (2022). Russia's Invasion Of Ukraine Sparks Tiktok Videos From Teenagers.
- Newman, N. (2020). *Journalism, Media, and Technology Trends and Predictions 2020*. Reuters Institute.
- Pantti, M., Wahl-Jorgensen K. & Cottle S. (2012). *Disasters and the Media. Media, War & Conflict*. Peter Lang.
- Pew Research Center, (2023). *Teens, Social Media and Technology*.
- Vosough, S. Roy, D. & Aral S. (2018). The Spread Of True And False News Online. *Science*, 359(6380), 1146-51. doi:10.1126/science.aap9559.
- Westlund, O. & Ekström, M. (2018). News and Participation through and beyond Proprietary Platforms in an Age of Social Media. *Media and Communication*, 6(4), 1-10. Doi: 10.17645/mac.v6i4.1775.
- Zelizer, B. (2017). *What Journalism Could Be*. 1. bs. Polity Press.